

Un projecte
interdiocesà
de difusió del
patrimoni cultural
de l'Església

CATALONIA SACRA

És un projecte creat i dirigit pel Secretariat Interdiocesà de Promoció i Custòdia de l'Art Sacre (SICPAS), secretariat de la Conferència Episcopal Tarraconense (CET) que reuneix els Delegats Episcopals de Patrimoni Cultural dels deu bisbats amb seu a Catalunya. És presidit per Mons. Francesc Pardo i Artigas, bisbe de Girona.

Ens Gestor de Catalonia Sacra:

L'albergueria, Centre de Difusió Cultural del bisbat de Vic

C/ Santa Maria, 1

08500 Vic

Tel. 938 891 857

Gener 2018

1 _ El sentit del patrimoni cultural de l'Església.

«Destruïu aquest santuari, i en tres dies l'aixecaré», va dir Jesús allà al temple de Jerusalem després d'expulsar-ne els venedors que l'havien convertit en un mercat. Ens ho explica l'evangeli de Joan. Continua dient: «Ell es referia al santuari del seu cos» (Joan 2,19-21). Té un gruix tan gran aquesta afirmació que quan el sanedrí el va jutjar, per tal de poder-lo condemnar a mort van portar testimonis que declarassin que ho havia dit, és a dir, que atemptava contra el temple de Jerusalem.

Quan Jesús morí a la creu, el relat de la passió diu que «la cortina del santuari s'esquinçà en dos trossos de dalt a baix» (Mateu 27,51 i paral·lels). Començava una època totalment nova. Déu ja no seria present mai més en aquell temple únic de Jerusalem. Ni per descomptat caldria cercar-lo en la repetició de temples mimètics escampats per les àrees sàcres de les ciutats, sempre idèntics a si mateixos i ben buits, com feien les religions que creien en uns déus sense història.

El temple de veritat on Déu residia era el cos mateix de Jesús que –finalment se'n van adonar– estava ple de l'Esperit, el mateix Esperit que el va ressuscitar d'entre els morts. Aleshores cada persona humana, el seu propi cos, era sagrat perquè, tot i que ja contenia espurnes del Déu que l'havia creat a la seva imatge i semblança, ara podia rebre aquell Esperit de Jesús que els seria donat si lliurement el volien rebre. Heus acíel

Baptisme salvador que converteix en temple de Déu aquell qui el rep de mans de l'Església. No és estrany que els primers edificis de culte cristians que coneixem siguin baptisteris. Allà, pel camí de l'aigua, comença la vida cristiana; i cal la intimitat que l'edifici proporciona perquè Déu i l'home es puguin trobar. El "temple" ha deixat de ser el lloc en el qual Déu resideix de manera estàtica –com abans– per passar a ser –ara– el lloc en el qual Déu actua convertint la persona en temple seu. Això comença en el Baptisme i troba la seva plenitud en l'assemblea de l'Església que celebra l'Eucaristia, memorial vivent del Senyor ressuscitat que dóna vida a la vida. Entremig, la vida de la comunitat per impregnar-se de la paraula de Déu i per viure en comunió de caritat, es fa en les cases normals de la gent normal. Fins i tot l'assemblea dominical.

De mica en mica, però, a mesura que es va creixent, es procura que uns edificis passin a ser els llocs diguem-n'hi "oficials", en els quals la comunitat es reuneix per celebrar la presència activa de Déu enmig d'ella. I potser de manera impròpia n'hi diem "temples" perquè s'hi reuneix l'assemblea d'aquells que són temple de Déu. Amb tota lògica aquests edificis van prenent la fesomia de les persones de cada lloc i aniran expressant –sense proposar-s'ho– de quina manera conceben Déu en cada moment. Són prou diferents les basíliques imperials de les memòries martirials. Perquè no s'entén de la mateix manera el Déu del temps dels màrtirs en les persecucions que el de l'imperi romà. Ni serà igual a orient que a occident. Ni s'hi faran les mateixes pintures decoratives, ni es faran

servir els mateix estris litúrgics. Tot pren la fesomia de les persones que ho fan. És allò que en diem inculturació. I que dóna fesomia a les persones i a la història posterior.

També a Catalunya. Quin goig poder tenir la memòria martirial del bisbe Fructuós i els seus diaques a l'amfiteatre de la Tarraco romana, església paulina, documentat tot per les lletres i les pedres! I des d'allà fins avui, poder contemplar el llegat que els nostres avantpassats ens han fet de com entenien Déu i la seva actuació en l'Església i la vida de les persones, i en la nostra terra. La nostra cultura i la nostra història hi enfonsen profundament les seves arrels. Una geografia eclesial feta de bisbats, de monestirs i d'ermites. Els edificis i l'art paleocristià, el temps visigòtic, el pre-romànic i el meravellós romànic, el gòtic, el renaixement i el barroc, el neo-clàssic i el modernisme..., fins a nosaltres. Temples, baptisteris, catedrals i altres edificis, utensilis litúrgics, pintures, escultures, imatges, orfebreria, teixits i ornaments, objectes devocionals... tot plegat per a donar rostre al Déu que s'encarnava en aquells qui ho feien i ens ho han llegat. Per això, tot ens parla de Déu.

Al cap i a la fi, Catalonia és Sacra. Ho és per aquest immens llegat, evangeli viscut que ens revela com Déu ha actuat en aquells que ho varen fer, i que ens ha estat donat perquè ho donem. I ho és perquè, tal com diu sant Pau a la comunitat de Corint –ho hem de traspasar a nosaltres avui– «aquest temple del Déu viu som nosaltres» (2Co 6,16).

2_ La mirada pròpia de Catalonia Sacra.

«Aquest temple del Déu viu som nosaltres» (2Co 6,16). Aquesta afirmació, que podria semblar pròpia només dels cristians, s'universalitza si la posem amb relació al patrimoni cultural de l'Església a Catalunya. En efecte, tot aquest patrimoni té una importància fonamental des de la perspectiva de la identitat i de les arrels culturals del nostre país. Si el patrimoni explica la identitat, aquest patrimoni creat a l'empara de l'Església «som nosaltres», és a dir, explica una part essencial de la nostra identitat.

Des d'aquesta perspectiva, l'Església té també la responsabilitat de posar a l'abast aquest patrimoni, d'explicar la seva contribució a la formació de la identitat col·lectiva (1Pe 3, 15: «Estigueu sempre a punt a donar una resposta a tothom qui us demani la raó de l'esperança que teniu»). A través de l'assumpció d'aquesta responsabilitat, l'Església a Catalunya i el mateix país troben de manera particularment conscient el seu vincle d'unió indissoluble en la història i en la identitat. Perquè essent com és fruit de la inculturació de la Fe a Catalunya, aquest patrimoni esdevé també un mitjà de presència de l'Evangeli al llarg de la història i en els nostres dies. La veu de l'Església és, doncs, la veu autoritzada a l'hora de donar-ne raó.

Tothom té interès en la seva pròpia identitat i en el patrimoni que la representa, que la fa present. Tanmateix, és possible que amplis sectors de la societat contemporània no estiguin directament interessats en el missatge de l'Evangeli o en la imatge que des d'algunes instàncies es projecta de l'Església. No és estrany que en certs casos els agents de gestió del patrimoni no vinculats amb

l'Església facin una presentació del patrimoni eclesial deslligada dels seus valors cristians. Per respondre a aquest desafiament, Catalonia Sacra s'adreça a tothom, creients i no creients. I encara que l'art d'Església sigui una bona eina per a la catequesi (i així l'empren les delegacions diocesanes de catequesi), cal remarcar que Catalonia Sacra no pretén fer catequesi, una activitat destinada als catecúmens, és a dir, només als que volen ser cristians. La perspectiva és una altra: no n'hi ha prou amb dades tècniques, cronològiques i estètiques per comprendre una pintura, un retaule, una església, un monestir, un salpaser: tant creients com no creients necessiten conèixer amb profunditat els fonaments espirituals, teològics i litúrgics d'aquests béns si volen comprendre amb profunditat llur raó d'ésser. Aquesta tasca, pròpia de qualsevol bon historiador de l'art, és la que pretén dur a terme Catalonia Sacra amb tota la solvència acadèmica i comunicativa. D'aquesta manera, amb tota normalitat, una bona comprensió del patrimoni de l'Església és alhora vehicle de comunicació dels valors evangèlics.

3 La naturalesa del projecte.

Tenint present el sentit del nostre patrimoni cultural, havent proposat sobre ell una mirada concreta, intentem ara definir la naturalesa i les característiques del desplegament d'aquest projecte interdiocesà.

Creiem que Catalunya Sacra ha de desenvolupar-se:

Amb una veu pròpia i unitària.

- Parlant en nom de l'Església que pelegrina a Catalunya,
- Parlant de les raons del nostre patrimoni, convidant a tothom a conèixer els fonaments espirituals, teològics i litúrgics d'aquests béns si volen comprendre amb profunditat llur raó d'ésser.
- Utilitzant unes maneres atractives i amb la voluntat de trobar l'activitat i el to oportuns per a cada tipus de públic.
- Tenint legitimitat per escoltar propostes, vehicular-les i desenvolupar-les en nom de tota l'Església i utilitzant els mecanismes de gestió de CS que consten en els estatuts.
- Cosa que demana la implicació còmplice dels responsables dels equipaments, que han de veure Catalunya Sacra com una cosa pròpia de tots els bisbats amb seu a Catalunya.

Amb respecte, coordinació i consens amb les realitats diocesanes:

- Respectant i afavorint amb les seves activitats l'autonomia i la voluntat diocesana, ajudant a cada bisbat a aconseguir els seus propis objectius.

- Sabent que s'intervé sobre un patrimoni que presenta maneres molt diferents de gestionar-ne el dia a dia, a vegades molt ben cuidat i a vegades amb uns mitjans prou precaris.

- Sabent que es faran unes propostes de visita en llocs a vegades prou oberts, acollidors i amb uns serveis de visita ben actuals, i d'altres vegades en llocs semi-tancats i sense cap mena d'infraestructura d'acollida.

- Obrint la possibilitat a cada bisbat d'utilitzar la xarxa i la marca Catalunya Sacra per a potenciar els seus recursos propis –turístics, culturals, de restauració-, sempre i quan es comparteixin el fons i la forma propis de CS.

Amb una gestió pròpia dels nostres temps:

- En el marc exclusiu de la legalitat del món turístic i cultural, pel que fa a impostos, sous, pagament d'entrades, etc.

- Utilitzant mecanismes compatibles amb el mercat cultural i turístic existent, a nivell de comunicació, comercialització, adquisició d'entrades, oferiment de serveis, etc.

- Tot cercant la col.laboració d'altres institucions d'Església, administracions públiques, entitats universitàries, per tal de col.laborar en el progrés del nostre país.

- Amb la voluntat ferma de dotar-lo d'una dinàmica econòmica beneficiosa per l'Església i el seu patrimoni cultural, per contribuir a l'auto-finançament de l'Església.

4_Àmbits de treball.

Activitats culturals de difusió del patrimoni d'arrel religiosa.

-Impulsar una agenda anual d'actes de difusió del patrimoni –conferències, visites guiades, rutes, etc.- d'alt nivell cultural, arreu del territori, en coordinació amb altres programes d'acció cultural.

-Fer conèixer els seus valors, les seves raons, la seva imbricació en la història de Catalunya, la seva distribució arreu del país, les diferents vivències espirituals –de l'ermita a la catedral, del monestir a la parròquia- que tradueixen, els diferents períodes històrics que els han creat i els corrents artístics que els conformen.

Activitat turística.

-Impulsar la visita turística al patrimoni cultural de l'Església, amb dos objectius: donar raó de la naturalesa del patrimoni, i obtenir ingressos econòmics per al seu sosteniment.

Fer-ho a partir de l'elaboració d'un catàleg d'activitats turístiques i de guiatge destinat al públic local o internacional, en coordinació completa amb els gestors dels equipaments afectats.

-Coordinar productes i serveis amb els diferents organismes oficials públics destinats a la promoció turística.

Formació

-Mantenir un àmbit de formació permanent obert a tothom, destinat a la formació de persones interessades en el coneixement i la divulgació del patrimoni cultural d'arrel religiosa, impartit amb el màxim rigor acadèmic i basat en el coneixement directe dels principals equipaments culturals de Catalunya.

Espais digitals de difusió cultural.

-Mantenir i ampliar la web www.cataloniasacra.cat, des de la qual oferir informació sobre el patrimoni cultural de l'Església i sobre les activitats culturals i turístiques de CS. Aquesta web s'ha d'anar desenvolupant per tal de convertir-la en una plataforma que uneixi totes les ofertes catalanes relacionades amb el patrimoni cultural d'arrel religiosa. Des de la informació pràctica de la visita a una petita església o una Catedral –amb documentació per a la descàrrega des de casa- fins als serveis de guiatge i touoperació, passant per les notícies rellevants referents a l'activitat cultural catalana.

-Completar la divulgació del patrimoni cultural en l'àmbit digital, mitjançant la presència a Facebook, Twitter, Instagram i l'emissió de butlletins electrònics quinzenals a les persones interessades.

CS com a eina de gestió turística diocesana i parroquial.

-Posar la logística i l'estructura de Catalunya Sacra al servei de necessitats concretes de parròquies concretes dels bisbats catalans, per a les necessitats turístiques dels petits monuments.

-Impulsar la "Xarxa d'Esglésies Obertes", un projecte de treball conjunt entre diferents esglésies de Catalunya amb elevat interès cultural i un mínim d'infraestructura turística, per tal de potenciar els seus serveis i les seves capacitats turístiques.

Impuls de la reflexió en l'àmbit de Catalunya.

-Articulació de l'intercanvi de reflexions entre els responsables del patrimoni cultural d'arrel religiosa més importants del país – catedrals, grans monestirs, monuments en mans de l'administració pública, etc- per tal de parlar dels reptes i les oportunitats de la seva dimensió turística, i de cercar fòrmules que permetin la millora de l'atenció al visitant de tots els temples de Catalunya.

@ info@cataloniasacra.cat

+34 693 720 202

f Catalonia Sacra

@cataloniasacra

#cataloniasacra

CONFERÈNCIA
EPISCOPAL
TARRACONENSE

Amb la col·laboració de

 Generalitat de Catalunya
Agència Catalana de Turisme

